

De rioolwater-zuiveringsinstallatie te Garmerwolde is verreweg de grootste van de provincie Groningen. Nauwelijks bekend is echter dat de installatie in een bepaald, belangrijk, opzicht ook de minste is. Als hij wordt beoordeeld op de mate van 'stikstofzuivering' presteert deze zuiveraar ronduit slecht. De kwestie is momenteel extra aktueel omdat dit najaar wordt beslist of de riolering van het Eemsmondgebied al of niet op deze installatie wordt aangesloten.

De zuiveringsinstallatie in Garmerwolde, gemeente Ten Boer, verwerkt rioolwater uit de gemeenten Groningen, Haren, Ten Boer, Stedum en Loppersum. Hij is gebouwd in opdracht van de provincie en kwam, later dan volgens het oorspronkelijke plan, eind 1979 in bedrijf. De installatie zelf kostte destijds f 47 miljoen en voor de persleidingen en rioolgemalen was nog eens f 33 miljoen nodig.

Bij het zuiveringsproces wordt eerst het rioolwater mechanisch bewerkt en van bezinkbare bestanddelen ontdaan. Daarna vindt de eigenlijke biologische zuivering plaats in drie beluchtingsbassins. Bakteriën en andere mikro-organismen breken de overgebleven zwevende en opgeloste organische stoffen af. De zuurstof die de bacteriën daarvoor nodig hebben wordt via fijne luchtbelletjes in het water gebracht. Bij het proces komt slib vrij dat gedeeltelijk wordt afgehouden en gestort.

Het 'gezuiverde' afvalwater, effluent genaamd, wordt in dit geval geloosd op het Eemskanaal. In dat effluent komt ook een deel van de giftige en niet-afbreekbare stoffen terecht die op de riolering zijn geloosd. De inrichting zou zijn ontworpen voor de behandeling van het afvalwater van 300.000 inwoners. Momenteel wordt er in de praktijk bijna 200.000 inwoner-ekwivalenten verwerkt. Maar zoals we later zullen zien is deze overcapaciteit in een belangrijk opzicht maar schijn.

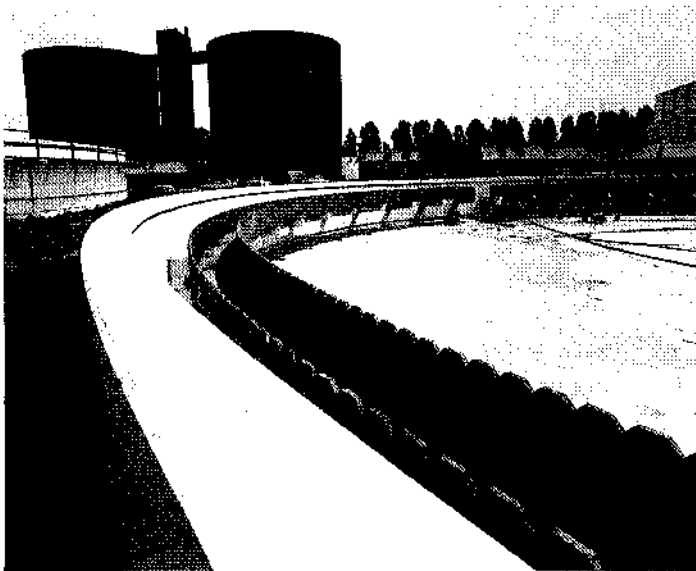
Kroonberoep Milieufederatie

Eind 1978 heeft de provincie Groningen aan zich zelf een soort verklaring afgegeven dat zij dat restafvalwater (effluent) mag lozen op het ook door haar beheerde Eemskanaal.

Hier tegen heeft de Milieufederatie Groningen op basis van de Wet verontreiniging oppervlaktewateren een Kroonberoep ingesteld. Dit beroep is uitgelopen op een uitzonderlijk langdurige zaak die nog steeds niet is afgehandeld.

Het Kroonberoep richtte zich oorspronkelijk voornamelijk op twee punten: de relatief hoge overstort-frekwentie van ongezuiverd

HOE ZUIVER IS DE RIOOLWATER-ZUIVERAAR VAN GRONINGEN? *Job Schreuder*

rioolwater die hier formeel is toegestaan (16 keer per jaar in geval van hevige regenval) en het feit dat er slechts vage en niet-openbare regelingen waren omtrent lozingen van schadelijke en niet-afbreekbare stoffen op de riolering door bedrijven, laboratoria en ziekenhuizen.

In november 1982 is het Kroonberoep mondeling behandeld bij de Raad van State. Op

die zitting is door de Milieufederatie een belangrijk derde bezwaarpunt ingebracht. Uit opgevraagde provinciale metingen was inmiddels door de Milieufederatie afgeleid dat de installatie op het punt van zogenaamde stikstofreiniging ronduit slecht presteerde. Dat wil zeggen dat te veel ammonium (deels voorkomend in schadelijke ammoniakvorm) en organische stikstofverbindingen

via het effluent werden en worden geloofd. De eerdere twee bezwaarpunten zijn door enige vergroting van het regenwaterbergend vermogen van het rioolstelsel in de stad Groningen, respectievelijk door een wets-aanvulling, voor een deel minder bezwaarlijk geworden.

De beslissing op de beroepszaak is echter nog steeds niet gekomen omdat zou worden gewacht op de Kroonuitspraak in een 'vergelijkbare' beroepszaak in de gemeente Diepenveen (Ov.). Niet duidelijk is op welk van de bezwaarpunten van de Milieufederatie die gelijkens betrekking heeft.

Inmiddels vindt de Milieufederatie Groningen het punt van de gebrekkige stikstofzuivering het belangrijkste bezwaar. Maar het is de vraag of de Kroon op dit, noodgedwongen later ingebrachte, bezwaar zal ingaan.

Gebrekkige stikstofreiniging

De installatie blijkt nu al wat betreft zogenaamde stikstofzuivering (nitrifikatie) slecht te presteren. Er wordt in dit opzicht, zelfs bij de huidige beperkte belasting (½ deel van de capaciteit), een rendement gehaald van nog geen 43 % over heel 1985 en 1986. In het voorjaar, als dit voor de installatie het moeilijkst en voor het milieu het gevoeligst ligt, is dit nog minder. Gerekend over de tweede helft van april van die jaren komt het zelfs nog niet op 20 %.

Bij installaties in Nederland, die in 1975 al in gebruik waren, was een verwijderingsrendement van 75 % gemiddeld al gebruikelijk (voor zogenaamde Kjeldahl-stikstof). Het te lage rendement voor de stikstofzuivering heeft hier tot gevolg dat met name duidelijk te veel ammoniak voorkomt in het water van het Eemskanaal voorbij Garmerwolde in de periode april tot en met juni. Ammoniak is schadelijk voor vissen en heeft een directe invloed op de zuurstofhuishouding.

Merkwaardige afwegingen

In provinciale zuiveringsplannen wordt uitvoerig ingegaan op de bouw van rioolwaterzuiveringen. Provinciale Staten beslissen over die plannen. Maar pas in 1983 stelden Gedeputeerde Staten in het kader van de procedure van het Kroonberoep dat destijds bij Garmerwolde, als enige in de provincie, was gekozen voor een goedkopere installatie. Deze heeft dan een zogenaamde slibbelasting die twee maal hoger dan normaal is. Zo'n zuiveringsinstallatie heeft inderdaad grote moeite met stikstofreiniging.

Maar zelfs voor dat type installatie is de prestatie wat betreft stikstofzuivering onvoldoende in die voorjaarsperiode, omdat het Eemskanaal warmer dan 10 graden Celsius is. Daarbij moet dan worden bedacht dat de installatie het bij de huidige belasting van 2/3 deel van de ontwerp-capaciteit juist relatief gemakkelijk zou moeten hebben.

Volgens Gedeputeerde Staten was de kwaliteit van het water in het Eemskanaal niet erg belangrijk: 'slechts vaarweg en afvoerweg overtollige neerslag'.

Deze overwegingen en technische keuzen zijn echter in 1973 en 1977 niet aan Provinciale Staten duidelijk gemaakt in de ontwerp-zuiveringsplannen. Ook in het lozingsbesluit waartegen het Kroonberoep loopt wordt er niet over gerept. En dat terwijl het bij het Eemskanaal gaat om een groot volume oppervlaktewater, ofwel milieu. In een in juli 1987 door de provincie huis aan huis verstuurd brochure over het waterkwaliteitsplan wordt vol trots vermeld hoeveel moderne zuiveringsinrichtingen met een hoog rendement zijn gebouwd. Eind 1982 zou het rendement gemiddeld zelfs 97 % hebben bedragen. Maar daar wordt niet bij vermeld dat die rendementen-berekeningen zijn gebaseerd op meetmethoden en eenheden die geen rekening houden met de noodzakelijke stikstofreiniging.

Eemsmondgebied erbij?

Al in het ontwerp-zuiveringsplan van de provincie Groningen van 1973 wordt een aparte rioolwater-zuiveringsinstallatie voor het Eemsmondgebied vermeld. Deze zou bij Delfzijl worden gebouwd. De bouw ervan is toen steeds maar weer verder opgeschoven, waarbij financiële motieven een rol zullen hebben gespeeld. Jarenlang is de verontreinigingsheffing in deze provincie eigenlijk te laag gehouden terwijl de administratie van de inning vroeger slecht verliep.

Enkele jaren geleden kwam de provincie echter met de gedachte om de zogenaamde overcapaciteit van de installatie in Garmerwolde te benutten voor aanvoer van rioolwater via pijpen uit het Eemsmondgebied. Nu wordt het rioolwater nog ongezuiverd geloofd op de Eemsmond. Dit zou nauwelijks in de aanlegkosten maar wel in de exploitatie wat goedkoper zijn dan wanneer in het gebied zelf een aparte installatie zou worden gebouwd. Doch met de (kostbare) aanleg van leidingen zou pas worden begonnen als er een Kroonuitspraak was in de zaak van Garmerwolde. Dat kwam goed uit, want geld lag er toen niet voor klaar. En het verho-

gen van de zuiveringsheffing is niet populair vlak voor de verkiezing van Provinciale Staten.

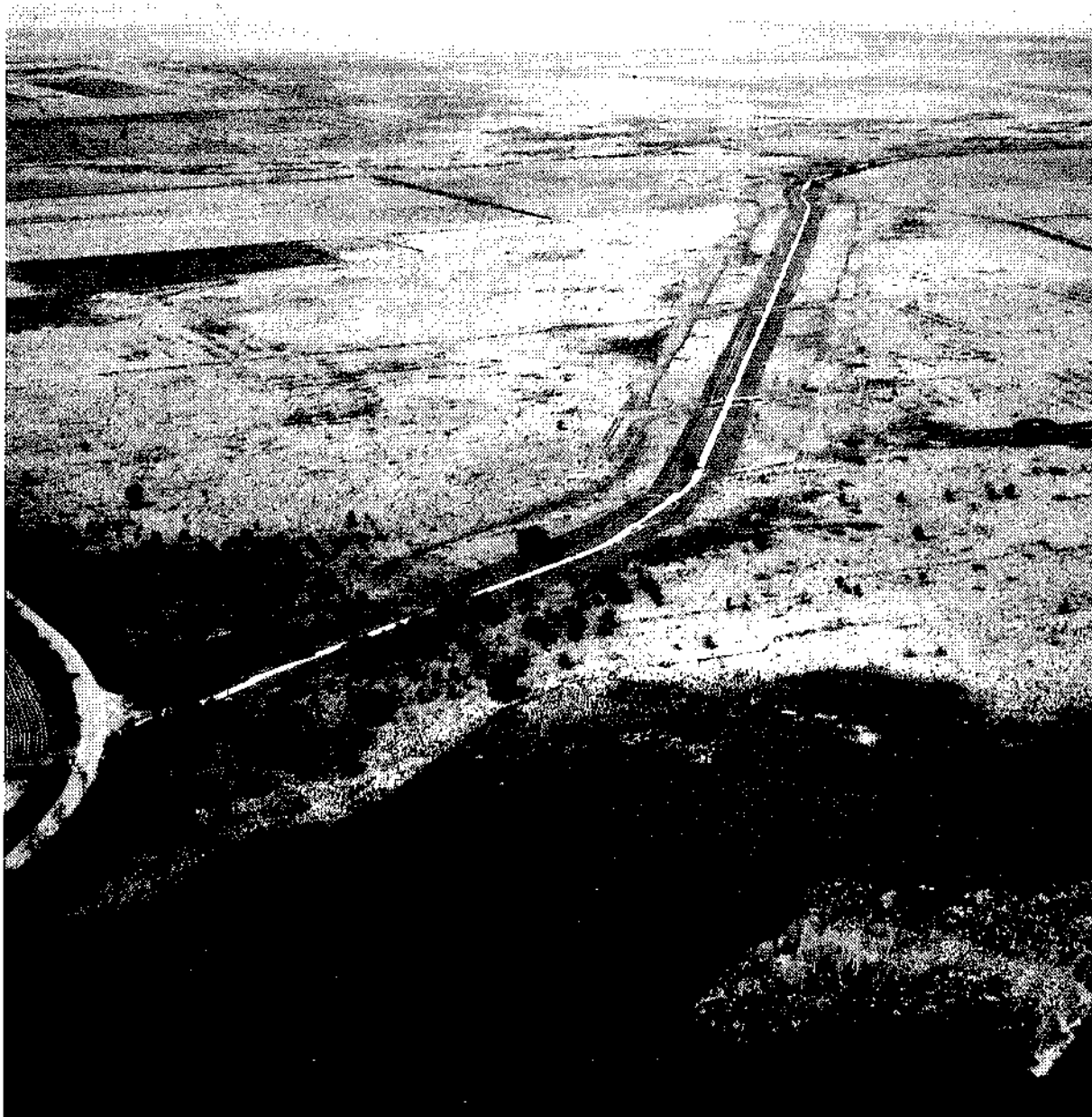
Maar begin juli van dit jaar stelden Gedeputeerde Staten dat wanneer er dit najaar geen duidelijkheid komt over de Kroonuitspraak inzake Garmerwolde, er alsnog 'uitgeweken' zou moeten worden naar een installatie in het Eemsmondgebied.

In een aantal perspublicaties hierover werd toen gesuggereerd dat de Milieufederatie de aansluiting van het Eemsmondgebied op de installatie in Garmerwolde zou dwarsbomen. De bezwaren van de Milieufederatie waren en zijn echter al gericht tegen de huidige opzet van Garmerwolde. En bovendien is het de provincie die jarenlang de zuivering van het rioolwater van het Eemsmondgebied niet regelde volgens het toen bestaande plan.

Oplossing

Het zal duidelijk zijn dat wanneer het Eemsmondgebied wordt aangesloten, het 'stikstof-zuiveringsprobleem' in Garmerwolde absoluut en waarschijnlijk ook relatief zal worden vergroot. Er wordt dan voor ongeveer 40.000 inwoner ekwivalenten extra afvalwater aangevoerd uit de gemeenten Delfzijl, Appingedam, Bierum en 't Zandt. Er is dan een aanvullende lozingsvergunning voor het effluent nodig. En het is de vraag of de nu lang verwachte Kroonuitspraak in dat opzicht zeggenskracht heeft. Bovendien is niet duidelijk of de Kroon zal ingaan op de pas later bekend geworden problemen met de stikstof-reiniging.

De Milieufederatie Groningen is in beginsel niet tegen het plan om de riolering van het Eemsmondgebied op Garmerwolde aan te sluiten. Zij steit echter voor om het biologische gedeelte van de huidige installatie in Garmerwolde nu al aanzienlijk uit te breiden. Dan wordt de huidige afvalwaterstroom tenminste op normale manier behandeld en kan het extra afvalwater uit het Eemsmondgebied er ook nog bij. Voorts zou er, wanneer riolering van het Industriegebied van Delfzijl ook zou worden aange-sloten, in de vergunning een aanvullende regeling moeten komen. Deze zou moeten zijn gericht op de beteugeling van lozingen van giftige en niet-afbrekbare stoffen afkomstig van typen bedrijven die niet onder de wettelijke regeling van 1983 voor zogenaamde geschakelde lozingen vallen. Het is te hopen dat bij de komende beslissingen het oppervlaktewater niet wordt geëxploiteerd om de exploitatiekosten van de rioolwaterzuivering beneden normaal te houden. ●

NOORDERBREEDTE 87-170